

фінансової діяльності. Розходження цих рівнів становлять три основних типи політики формування джерел (фінансування) розвитку банку:

- агресивну політику фінансування;
- помірну (або компромісну) політику фінансування;
- консервативну політику фінансування.

Під час організації фінансової діяльності банку необхідно вирішити такі методичні завдання:

- визначити оптимальну величину банку (обсяги статутного і власного капіталу, величину його балансу);
- розрахувати раціональне співвідношення між обсягами власних і позичкових коштів;
- виявити прийнятну структуру активів і пасивів банку, а також їх характеристик (терміни, дохідність, ліквідність, ризик тощо);
- розрахувати такі показники, як ліквідність, платоспроможність, кредитоспроможність, рентабельність;
- розподілити чистий прибуток банку на споживання і нагромадження тощо.

Таким чином, фінансове забезпечення розвитку банківської системи обумовлює не тільки напрям та найближчі її перспективи, а й довготерміновий поступ. Отже, фінансову діяльність банку необхідно розглядати на двох рівнях:

- на першому рівні – це фінансова діяльність у вузькому розумінні, яка охоплює комплекс завдань щодо формування фінансового результату діяльності банку, визначення прибутку та обсягів податків, розрахунку основних фінансових показників, які характеризують ефективність діяльності банку тощо;
- на другому рівні – фінансова діяльність банку в широкому розумінні є комплексним поняттям із трьох складових: здійснення банківських операцій, формування та використання фінансових ресурсів, визначення й аналіз фінансових результатів.

Література

1. Алексеев Л.М. Экономический словарь: банковская сфера, фондовый рынок (українсько-англійсько-російський тлумачний словник) / уклад. Л.М. Алексеев, В.М. Олексієнко, А.І. Юркевич. – Т.: Економічна думка. – К.: Вид. буд. "Максимум", 2000. – 592 с.
2. Банківські операції : навч. посібн. [для студ. ВНЗ] / за ред. В.І. Міщенко, Н.Г. Слав'янської. – К.: Вид-во "Знання", 2006. – 727 с.
3. Бланк И.А. Концептуальные основы финансового менеджмента / Игорь Александрович Бланк. – К.: Изд-во "Ника-Центр", Эльга, 2003. – 448 с.
4. Боринець С.Я. Міжнародні фінанси : підручник [для студ. ВНЗ] / Станіслав Якович Боринець. – К.: Вид-во "Знання", 2006. – 494 с.
5. Ковальчук С.В. Фінанси : навч. посібн. [для студ. ВНЗ] / С.В. Ковальчук, І.В. Форкун. – Львів: Вид-во "Новий Світ-2000", 2006. – 586 с.
6. Леонтьев В.Е. Финансы, деньги, кредит и банки : учебн. пособ. [для студ. ВУЗов] / В.Е. Леонтьев, Н.П. Радковская. – СПб.: Изд-во "Знание", ИВЭСЭП, 2003. – 384 с.
7. Опарин В.М. Фінанси (Загальна теорія) : навч. посібн. [для студ. ВНЗ] / Валерій Михайлович Опарин. – Вид. 5-те, [перероб. та доп.]. – К.: Вид-во КНЕУ, 2008. – 240 с.
8. Романенко О.Р. Фінанси : підручник [для студ. ВНЗ] / Олена Романівна Романенко. – Вид. 4-те, [перероб. та доп.]. – К.: Центр навч. літ-ри, 2009. – 312 с.
9. Сало І.В. Фінансовий менеджмент банку : навч. посібн. [для студ. ВНЗ] / І.В. Сало, О.А. Криклій. – Суми: ВТД "Університетська книга", 2007. – 314 с.
10. Фінансовий облік та фінансова звітність у банках : навч. посібн. / Національний банк України / за заг. ред. Г.П. Табачук, О.М. Сарахман. – К.: Вид-во УБС НБУ, 2007. – 430 с.

Важинский Ф.А., Гаврылко П.П., Потынский М.Л. Методологические подходы к определению финансовой деятельности банка

Приведена классификация видов деятельности банка, определены основные составляющие финансовой деятельности банка, рассмотрены особенности финансовой деятельности банка, определены методические задачи при организации финансовой деятельности банка.

Ключевые слова: операционная, финансовая, инвестиционная деятельность банка, налог, прибыль, собственный капитал, инвестиции.

Vazhynskiy F.A., Gavrylko P.P., Potynskiy M.L. Methodological approaches of determination of financial activity of bank

Classification of types of activity of bank is resulted, the basic constituents of financial activity of bank are certain, features of financial activity of bank the methodical tasks considered, during organization of financial activity of bank are certain.

Keywords: operating, financial, investment activity of bank, tax, income, property asset, investments.

УДК 658.11

*Проф. С.В. Васильчак, д-р екон. наук;
магістрант Н.С. Галан – Львівський ДУВС*

СИСТЕМА УПРАВЛІННЯ МЕТОДИЧНИМ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯМ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ НА ПІДПРИЄМСТВІ

Запропоновано систему управління методичним забезпеченням економічної безпеки, що є конструктивною для ефективного функціонування підприємства.

Ключові слова: елементи економічної безпеки, система економічної безпеки, політика безпеки.

Постановка проблеми. Актуальність дослідження методів забезпечення економічної безпеки підприємства обумовлена тим, що в умовах економіки перехідного періоду підприємства, що отримали господарську самостійність, зіткнулися з необхідністю забезпечення власної економічної безпеки, що потребує корінного перетворення всієї системи захисту економічних інтересів.

У процесі формування ринкових відносин, створення правової основи підприємництва, посилення недобросовісної конкуренції і криміналізації окремих сегментів економіки основний тягар цих проблем ліг на підприємства, які у багатьох випадках виявилися не підготовленими до їх вирішення.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У загальнотеоретичному плані проблеми безпечного розвитку підприємств розглядалися у працях таких вчених, як: В.Д. Комаров, О.А. Бельков, В.А. Богомоллов, Н.П. Вашекін, С.Ю. Глазьев, М.І. Дзлів, А.Д. Урсул та ін. Вирішенню окремих аспектів забезпечення економічної безпеки на рівні суб'єктів господарювання приділяли увагу такі вітчизняні та зарубіжні дослідники, як: О.В. Ареф'єва, І.О. Бланк, А.Е. Воронкова, С.М. Ілляшенко, Г.В. Задорожний, Г.В. Козаченко, Л.А. Костирко тощо. Однак розвиток економіки сприяє постійному вивченню та вдосконаленню системи економічної безпеки підприємства задля зміцнення економічного рівня як регіону, так і держави загалом.

Метою дослідження є комплексна оцінка теоретичних, методичних і прикладних питань щодо забезпечення економічної безпеки підприємства на підставі теоретичного обґрунтування механізму забезпечення економічної безпеки підприємства.

Виклад основного матеріалу. Система економічної безпеки кожного підприємства є індивідуальною, її повнота і дієвість залежать від чинної в державі законодавчої бази, від обсягу матеріально-технічних і фінансових ресурсів, виділених керівниками підприємств, від розуміння кожним із працівників важливості гарантування безпеки бізнесу, а також від досвіду роботи керівників служб безпеки підприємств.

Основними елементами системи економічної безпеки підприємства є: захист комерційної таємниці та конфіденційності інформації; комп'ютерна безпека; внутрішня безпека; безпека будинків і споруд; фізична безпека; технічна безпека; безпека зв'язку; безпека господарсько-договірної діяльності; безпека перевезень вантажів та осіб; безпека рекламних, культурних, масових заходів, ділових зустрічей та переговорів; протипожежна безпека; екологічна безпека; радіаційно-хімічна безпека; конкурентна розвідка; інформаційно-аналітична робота; експертна перевірка механізму системи забезпечення.

Головне завдання системи управління економічною безпекою підприємства – передбачення і випередження можливих загроз, що призводять до кризового стану, а також до проведення антикризового управління, яке спрямоване на виведення підприємства з кризового стану; мінімізація зовнішніх і внутрішніх загроз економічного стану суб'єкта підприємництва, зокрема його фінансових, матеріальних, інформаційних, кадрових ресурсів, на основі розробленого комплексу заходів економіко-правового й організаційного характеру. Потрібно мати на увазі, що найбільше значення у справі забезпечення економічної безпеки підприємництва мають первинні економіко-правові та організаційні заходи, що забезпечують фундамент, основу системи безпеки, на відміну від вторинних – технічних, фізичних тощо.

Об'єкт і суб'єкт системи забезпечення економічної безпеки підприємства тісно взаємопов'язані. Об'єктом системи виступає стабільний економічний стан суб'єкта підприємницької діяльності в поточному і перспективному періодах. Конкретними об'єктами захисту виступають ресурси: фінансові, матеріальні, інформаційні, кадрові. Суб'єкт системи гарантування економічної безпеки підприємства має складніший характер, оскільки його діяльність зумовлюється не тільки особливостями і характеристиками об'єкта, а й специфічними умовами зовнішнього середовища суб'єкта підприємницької діяльності. Виходячи з цього, можна виділити дві групи суб'єктів, що гарантують економічну безпеку підприємства: зовнішні та внутрішні.

До зовнішніх суб'єктів належать органи законодавчої, виконавчої і судової влади, покликані гарантувати безпеку всіх без винятку законослухняних учасників підприємницьких відносин, причому діяльність цих органів не можуть контролювати самі підприємці. Ці органи формують законодавчу основу функціонування і захисту підприємницької діяльності в різних її аспек-

тах і забезпечують її виконання. До внутрішніх суб'єктів належать особи, що безпосередньо здійснюють діяльність із захисту економічної безпеки певного суб'єкта підприємництва. Суб'єктами можуть виступати: працівники власної служби безпеки фірми (підприємства) та запрошені працівники із спеціалізованих фірм, що надають послуги із захисту підприємницької діяльності.

Безпеку можуть створювати дві групи суб'єктів.

Перша група: займаються цією діяльністю безпосередньо на підприємстві та підпорядковані його керівництву. Серед них виокремлюють три підгрупи:

- 1) спеціалізовані суб'єкти, основним призначенням яких є постійна діяльність щодо убезпечення підприємства (в рамках своєї компетенції тощо);
- 2) напівспеціалізовані суб'єкти, частина функцій яких полягає в убезпеченні підприємства (маркетингова служба, юридичний підрозділ тощо);
- 3) решта персоналу та підрозділи підприємства, які в межах своїх посадових інструкцій та положень про підрозділи зобов'язані вживати заходів щодо убезпечення підприємства.

Друга група: зовнішні органи та організації, які функціонують самостійно і не підпорядковуються керівництву підприємства, але при цьому їх діяльність істотно впливає на безпеку підприємства. Суб'єктами цієї групи є: законодавчі органи; органи виконавчої влади; суди; правоохоронні органи; науково-освітні заклади; промислові "шпигуни"; конкуренти; іноземні компанії; кримінальні структури; фірми-розвідники.

Головною умовою формування системи економічної безпеки підприємства є визначення сфер, у яких діють чинники небезпек і загроз. До таких сфер належать: безпека в техногенній, науково-технічній, екологічній, інформаційній, психологічній сферах; фізична та пожежна безпека. Надійність і ефективність системи безпеки підприємства визначають за одним критерієм – відсутністю чи наявністю завданих йому матеріальних збитків і моральної шкоди. Зміст цього критерію характеризується такими показниками:

- а) запобігання витоку конфіденційних відомостей;
- б) запобігання протиправним діям з боку персоналу підприємства, його відвідувачів, клієнтів або припинення таких дій;
- в) збереження майна й інтелектуальної власності підприємства;
- г) запобігання надзвичайним ситуаціям;
- д) припинення насильницьких злочинів щодо окремих (спеціально виділених) працівників підприємства і їх груп;
- е) своєчасне виявлення і припинення спроб несанкціонованого проникнення на об'єкти підприємства, що охороняються.

Політика безпеки підприємства – це орієнтири для дій і ухвалення рішень, які полегшують досягнення цілей. Для встановлення цих загальних орієнтирів необхідно сформулювати цілі забезпечення безпеки підприємства.

Цілі політики безпеки:

- захист фінансових ресурсів підприємства;
- захист прав та інтересів підприємства;
- зміцнення інтелектуального потенціалу підприємства;
- збереження і примноження власності;
- підвищення конкурентоспроможності продукції;

- інформаційне забезпечення діяльності підприємства і підвищення його ефективності;
- орієнтація на стандарти й лідерство;
- сприяння управлінським структурам у досягненні цілей підприємства;
- запобігання залежності від випадкових і недобросовісних ділових партнерів.

З урахуванням викладеного вище можна визначити такі загальні орієнтири дій і ухвалення рішень, які полегшують досягнення цих цілей:

- а) збереження і нарощування ресурсного потенціалу;
- б) проведення комплексу превентивних заходів щодо підвищення рівня захищеності власності й персоналу підприємства;
- в) залучення до діяльності з убезпечення підприємства, всіх його працівників;
- г) професіоналізм і спеціалізація персоналу підприємства;
- д) пріоритетність несилових методів щодо запобігання загрозам і їх нейтралізації;
- е) створення служби економічної безпеки на підприємстві.

Висновки. Отже, для вітчизняних підприємств найважливішими проблемами сучасного етапу реформ є: відсутність засобів на технічне переоснащення і здійснення НДДкР; неритмічність роботи; відсутність контрактів, замовлення; безробіття; велика дебіторська заборгованість.

Можна запропонувати такі напрями зміцнення економічної безпеки вітчизняних підприємств: 1) у рамках технологічної безпеки – закриття низькорентабельних і збиткових підприємств; зміна системи оплати праці наукових кадрів; створення нових організаційно-виробничих структур; використання лізингу; активна участь у міжнародних виставках, семінарах; 2) у рамках ресурсної безпеки – удосконалювання системи розрахунків; підвищення продуктивності праці; збільшення капіталовкладень у ресурсозбереження; стимулювання "ресурсного" напряму НДДкР; 3) у рамках фінансової безпеки – застосування принципу дотримання критичних термінів кредитування; створення інформаційного центру для запобігання каналу витоку інформації; створення у структурі інформаційного центру спеціальної групи фінансових робітників, яка перевіряла б податкові та інші обов'язкові платежі для виявлення можливої переоплати і надавала зведення про маловикористовувані основні виробничі фонди з метою їхнього можливого продажу; використання нових форм партнерських зв'язків; 4) у рамках соціальної безпеки – наближення рівня оплати праці до показників розвинених країн, притягнення робітників до управлінських функцій; підвищення кваліфікації робітників; зацікавленість адміністрації підприємства в працевлаштуванні безробітних; розвиток соціальної інфраструктури підприємства; підвищення матеріальної відповідальності робітників за результати своєї праці.

У сучасних умовах складовою частиною комплексу заходів повинна стати програма конкретних дій, спрямованих на створення надійної економічної безпеки підприємства.

Література

1. Основы экономической безопасности (Государство, регион, предприятие, личность) / под ред. Е.А. Олейникова. – М. : ЗАО "Бизнес-школа "Интел-синтез", 1997. – 288. – С. 2-13.

2. Иванов А. Экономическая безопасность предприятия / А. Иванов, В. Шлыков. – М. : ИЗД-ВО "ПРАВО", 1995. – 265 с.
3. Ковалев Д. Экономическая безопасность предприятия / Д. Ковалев, Т. Сухорукова // Экономика Украины. – 1998. – № 10. – С. 48-51.
4. Козаченко А.В. Экономическая безопасность предприятия: сущность и механизм обеспечения : монография / А.В. Козаченко, В.П. Пономарев, А.Н. Ляшенко. – К. : Изд-во "Либра", 2003. – 280 с.
5. Забродский В.И. Теоретические основы оценки экономической безопасности отрасли и фирмы / В.И. Забродский, Н. Капустин // Бизнес-информ. – 1999. – № 13. – С. 27-30.
6. Соловьев, Э. Коммерческая тайна и ее защита / Э. Соловьев. – М. : Изд-во "Полус", 1995. – 112 с.
7. Тамбовцев, В.Л. Экономическая безопасность хозяйственных систем: структура проблемы / В.Л. Тамбовцев // Вестник Московского государственного университета. – Сер. 6. Экономика. – 1995. – № 3. – С. 3-9.
8. Шлыков, В.В. Комплексное обеспечение экономической безопасности предприятия / В.В. Шлыков. – СПб., 1999. – 138 с.

Васильчак С.В., Галан Н.С. Система управления методическим обеспечением экономической безопасности на предприятии

Предложена система управления методическим обеспечением экономической безопасности, что является конструктивной для эффективного функционирования предприятия.

Ключевые слова: элементы экономической безопасности, система экономической безопасности, политика безопасности.

Vasulchak S.V., Galan N.S. Management of methodical support of the enterprise economic security

A methodical system of economic security that is constructive for the effective functioning of the enterprise is proposed.

Keywords: elements of economic security, economic security system, security policy.

УДК 339.92:332.1 Проф. В.М. Вишняков, канд. екон. наук – Запорізький НУ

РОЛЬ КОНТРАКТУ В УПРАВЛІННІ РИЗИКАМИ ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

Проаналізовано та визначено особливу важливість врахування ризиків під час проведення зовнішньоекономічних операцій підприємств у сучасних умовах.

Ключові слова: ризик, зовнішньоекономічна діяльність, менеджмент, контракт, методи аналізу, обов'язкові умови контракту, додаткові умови контракту, систематизація контрактних ризиків, управління ризиками.

Вступ. Основне місце в зовнішньоекономічній операції займає контракт. Він є її документальним оформленням. Контракт містить умови, що розподіляють обов'язки сторін під час виконання угоди. Він також розподіляє між сторонами і ризики, що можуть виникнути в процесі його виконання. Ці ризики можуть спричинити додаткові витрати або збитки, що можуть істотно знизити ефективність зовнішньоекономічної операції або зробити її цілком невигідною. Тому до складання контракту необхідно ставитись з усією відповідальністю.

Постановки завдання:

1. Визначити роль контракту в управлінні ризиками.